



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ – 4101-21-01/2013
P/13/101

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/13/101 – Wdrożenie i eksploatacja Systemu Dozoru Elektronicznego oraz realizacja zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
<i>Kontroler</i>	Adam Borowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 87880 z dnia 7 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, Plac Żołnierza Polskiego 16, 70-551 Szczecin ¹ .
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Sędzia Sądu Rejonowego Tomasz Szaj, Prezes Sądu ² . (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości³, ocenia działalność kuratorów zawodowych Sądu w zakresie realizacji zadań związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego⁴.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2012-2013 (do 8 października)⁵ kuratorzy zawodowi w większości objętych kontrolą spraw prawidłowo realizowali zadania związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE w zakresie niezwłocznego informowania skazanych o ich prawach i obowiązkach po wypłynięciu do Sądu postanowienia z Sądu Okręgowego o zezwoleniu na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w SDE oraz kontrolowania wykonywania przez skazanych nałożonych na nich obowiązków, w tym przestrzegania ustalonego przez sąd penitencjarny harmonogramu. Fakt poinformowania skazanego o obowiązkach i uprawnieniach w SDE był przez niego potwierdzony na piśmie. Kuratorzy podejmowali działania mające na celu wyjaśnienie naruszeń harmonogramów. W przypadkach nieuzasadnionych i nieusprawiedliwionych naruszeń kuratorzy występowali o uchylenie zezwolenia zgody na odbywanie kary pozbawienia wolności w SDE.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niezrealizowania w 21 sprawach (na 30 objętych badaniem) obowiązku składania co najmniej raz w miesiącu zawiadomienia do sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego, udokumentowanego informowania skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach wynikających z odbywania kary w SDE po upływie ponad 9 dni od daty uruchomienia środków

¹ Dalej: Sąd.

² Od 1 stycznia 2009 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Dalej: SDE.

⁵ Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie leży na terenie właściwości apelacji szczecińskiej, która została włączona do systemu dozoru elektronicznego 1 stycznia 2012 roku.

technicznych (w 18 sprawach) oraz nieterminowego sporządzenia trzech spośród sześciu objętych kontrolą sprawozdań MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Ustalenia wstępne.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Na koniec 2012 roku, na koniec czerwca 2013 roku oraz na 8.10.2013 r.⁶ w Sądzie w trzech Zespołach Kuratorskiej Służby Sądowej pracowało 46 sądowych kuratorów zawodowych, w tym 32 ds. dorosłych. W okresie od 1.01.2012 r. do 8.10.2013 r. zadania w SDE realizowało czterech sądowych kuratorów zawodowych (12,5% kuratorów ds. dorosłych), w tym:

- a) dwóch z II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Dorosłych⁷, tj. 12,5% sądowych kuratorów zawodowych Zespołu na koniec czerwca 2013 r.,
- b) dwóch z III Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Dorosłych⁸, tj. 12,5% sądowych kuratorów zawodowych Zespołu na koniec czerwca 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 5-6)

Na koniec grudnia 2012 roku oraz na koniec czerwca 2013 roku nie przekroczono limitu 120 spraw na jednego kuratora zawodowego, który został określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego⁹. Obciążenie pracą, biorąc pod uwagę zarówno limit etatów, jak i faktyczne zatrudnienie kuratorów, wyniosło od 95,2 sprawy w II Zespole na koniec 2012 roku do 109,5 sprawy w III Zespole na koniec grudnia 2011 roku. Przekroczenia nie wystąpiły również w grupie dozorów powierzonych. Stwierdzono natomiast, że przekroczenia wystąpiły w grupie dozorów własnych oraz w innych sprawach.

(dowód: akta kontroli str. 16-21)

W okresie od stycznia 2012 do 8.10.2013 r. do Sądu wpłynęło 213 spraw (w tym 94 w 2012 roku oraz 119 w 2013 roku) wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, z czego 109 przydzielono dwóm kuratorom z II Zespołu (odpowiednio 61 i 48 spraw) oraz 104 dwóm kuratorom z III Zespołu (odpowiednio 84 i 20 spraw¹⁰). Powyższe 213 spraw obejmowało 207 skazanych, z których 201 odbywało po 1 karze pozbawienia wolności w SDE, a 6 skazanych karę tą w SDE odbywało dwukrotnie. Do 8.10.2013 r. zakończono 148 dozorów.

(dowód: akta kontroli str. 6-15, 150)

W trakcie narady nadzorczej kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej Sądu Okręgowego w Szczecinie¹¹ przeprowadzonej 2.03.2012 r. Kurator Okręgowa m.in. precyzując sposób liczenia obciążenia kuratora zawodowego w pionie kurateli dla dorosłych, wskazała, że „Do obciążenia osobistego kuratora zawodowego liczy się osoby a nie sprawy. Zaleca prowadzenie 35 spraw.”

(dowód: akta kontroli str. 63-66)

W trakcie narady kierowników zespołów kuratorskiej służby sądowej SO przeprowadzonej 29.04.2013 r. Kurator Okręgowa m.in. zaproponowała „pozostawienie dotychczasowego obciążenia, z tą różnicą, że można prowadzić dwie sprawy dozoru elektronicznego zamiast jednego dozoru tradycyjnego”.

⁶ Data rozpoczęcie kontroli.

⁷ Dalej: II Zespół.

⁸ Dalej: III Zespół.

⁹ Dz.U. Nr 116, poz. 1100.

¹⁰ 20 spraw przydzielono kuratorowi do czasu rozpoczęcia w lutym 2013 r. długotrwałego zwolnienia lekarskiego.

¹¹ Dalej: SO.

(dowód: akta kontroli str. 67-71)

Kierownik II Zespołu wyjaśnił, że:

- a) jak wynika z dotychczasowych doświadczeń przekazanie uprawnień czterem kuratorom do kontroli skazanych w SDE, na warunki naszego Sądu, jest niewystarczająca. W sytuacji niemożliwych do przewidzenia zdarzeń losowych kuratorów zawodowych, kontrolowanie spraw w SDE wymusza przekazanie ich innemu kuratorowi, któremu w ten sposób zostają nałożone dodatkowe obowiązki i zwiększa to jego obciążenie. Ponadto wskazane jest nadanie uprawnień kierownikowi Zespołu, który mógłby wykonywać czynności kontrolne w SDE. Na obecny czas kierownik zespołu bez zgody kuratora uprawnionego do SDE nie ma możliwości dokonania kontroli czynności podejmowanych przez kuratora w systemie elektronicznym;
- b) zgodnie z poleceniem Kuratora Okręgowego z 16.08.2011 r. należało wskazać dwóch kuratorów do użytkowania SDE. W związku z czym poinformowałem kuratorów o powyższym i zaproponowałem w pierwszej kolejności dobrowolne zgłoszenie się do uzyskania uprawnień. Jednocześnie zazaczyłem, że w sytuacji braku osób chętnych wyznaczę samodzielnie dwóch kuratorów;
- c) przed 2012 rokiem nie wnioskowano w II Zespole o dostęp do SDE dla większej ilości kuratorów zawodowych;
- d) od wprowadzenia w styczniu 2012 r. nie wnioskowano w II Zespole o dostęp do SDE dla większej ilości kuratorów zawodowych.

(dowód: akta kontroli str. 30-36)

Kierownik III Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wyjaśniła m.in., że:

- a) (...) obecna ilość osób uprawnionych do kontroli dozoru w SDE jest niewystarczająca. Szczególnie brak wystarczającej liczby kuratorów odczuwany jest w momencie wystąpienia niezaplanowanych nieobecności kuratorów (zwolnienia lekarskie) lub w trakcie urlopów wypoczynkowych, kiedy to obecni kuratorzy przejmują dodatkowe obowiązki za kuratora nieobecnego. Niejednokrotnie skutkuje to brakiem technicznych, jak również fizycznych możliwości odnotowania w systemie i kartach czynności wszystkich przeprowadzonych przez kuratora czynności kontrolno-resocjalizacyjnych;
- b) 16.08.2011 r. kierownicy II i III Zespołu otrzymali drogą elektroniczną polecenie Kuratora Okręgowego o pilne wskazanie dwóch osób z każdego zespołu, które będą użytkownikami systemu SDE. Do polecenia tego dołączone było pismo Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wyjaśniające przyczynę ograniczenia liczby użytkowników. Wskazani kuratorzy dobrowolnie wyrazili chęć przeszkolenia się w tym zakresie i pełnienia zadań wynikających z dozoru w SDE;
- c) nie wnioskowano o dostęp dla większej ilości kuratorów zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Sprawiedliwości wskazanych w piśmie z 11.08.2011 r. przesłanego do Prezesa Sądu Apelacyjnego w Szczecinie i dalej wg właściwości, w którym powołano się na warunki umowy nr 1 z 8.01.2009 r. o dostęp do SDE dla większej ilości kuratorów. Również Kurator Okręgowy na naradach kierowników jakie odbywały się w 2012 i 2013 roku przekazywał informacje dotyczące ścisłych ograniczeń przy powoływaniu nowych użytkowników systemu exigo;
- d) w związku z przedłużającym się zwolnieniem lekarskim jednego z kuratorów realizujących zadania w SDE i po uzyskaniu informacji potwierdzającej długotrwałą kontynuację tej nieobecności Kierownik III Zespołu 23.09.2013 r. wystąpił z pisemnym wnioskiem do Dyrektora Departamentu Informatyzacji i Rejestrów Sądowych Ministerstwa Sprawiedliwości o wskazanie nowego użytkownika w zamian za nieobecnego kuratora. Wniosek został przesłany fax'em oraz przesyłką kurierską wraz z kartą dostępu wystawioną na dotychczasowego kuratora. Do 29.10.2013 r. nowa karta dostępu nie została jeszcze przesłana do Sądu.

(dowód: akta kontroli str. 30-38)

Każdy z kuratorów zawodowych, którzy realizują zadania w zakresie kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, dostęp do systemu ma zapewniony poprzez komputer przenośny będący własnością Sądu i zakupiony przez Sąd. Dodatkowo Sąd otrzymał jeden komputer stacjonarny celem wykorzystywania wyłącznie do kontroli wykonywania przez skazanych kary w SDE, który został zakupiony przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Z uwagi na umożliwienie podłączenia czytników dostępu za pośrednictwem komputerów przenośnych, kuratorzy nie korzystają z komputera stacjonarnego.

(dowód: akta kontroli str. 39)

1.2. Sposób powierzania poszczególnym kuratorom zawodowym konkretnych skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w SDE nie został w Sądzie uregulowany w formie pisemnej. Powierzanie kuratorom konkretnych skazanych odbywało się według określonego obszaru działania:

- a) w II Zespole jeden kurator wykonywał zadania na wyznaczonej części obszaru miasta Szczecina, drugi kurator na terenie gmin Police i Nowe Warpno,
- b) w III Zespole do czasu zwolnienia lekarskiego jednego z kuratorów zawodowych – jeden kurator prowadził sprawy z prawobrzeżnych dzielnic Szczecina, drugi kurator z wyznaczonych dzielnic lewobrzeżnych Szczecina oraz gmin Dobra Szczecińska i Kołbaskowo. W przypadku długotrwałej obecności jednego z kuratorów sprawy do dalszego prowadzenia przejmuje drugi z kuratorów bądź kuratorzy z II Zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 38, 40, 48)

Nie stwierdzono przypadków wykonywania czynności w ramach SDE przez kuratorów społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 50-58)

1.3. Zasady współpracy kuratorów sądowych z innymi podmiotami w zakresie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem SDE nie zostały w Sądzie uregulowane w formie pisemnej. Współpraca ta odbywała się w następujący sposób:

- a) z upoważnionym podmiotem dozoru - kuratorzy wykonujący dozór w systemie SDE kontaktowali się z podmiotem odpowiedzialnym za stronę techniczną dostarczanych urządzeń poprzez sam system lub telefonicznie. Współpraca układała się prawidłowo, w przypadku zgłaszanych wątpliwości lub problemów udzielana była pomoc;
- b) z policją - współpraca polegała na wymianie informacji przez telefon, fax lub podczas indywidualnych spotkań kuratora z dzielnicowymi, a w przypadkach szczególnie trudnych – na wspólnych kontrolach środowiska dozorowanego.

Od 2011 roku w związku z Porozumieniem z dn. 29.11.2010 r. zawartym pomiędzy Ministerstwem Sprawiedliwości a Komendą Główną Policji i Przewodniczącym Krajowej Rady Kuratorów organizowane były cyklicznie spotkania kuratorów z funkcjonariuszami policji wszystkich komisariatów z terenu Miasta Szczecina i Powiatu Police oraz przedstawicielami Komendy Miejskiej w Szczecinie. Na tych spotkaniach ustalono sposoby: komunikowania się kuratorów z dzielnicowymi, wymiany informacji dot. zachowania skazanych w miejscu zamieszkania i przestrzegania porządku prawnego. Ustalono, że współpraca będzie polegała na wymianie niezbędnych informacji poprzez kontakt osobisty kuratora zawodowego z dzielnicowym, kontakt telefoniczny, fax lub wspólne wyjście w środowisko podopiecznych w razie zaistnienia stosownych okoliczności. Częstotliwość i forma kontaktu uzależniona będzie od przebiegu dozoru, indywidualnych potrzeb i specyfiki osoby skazanej, jej sytuacji rodzinnej, zachowania i tendencji do

przejawiania agresji wobec najbliższych. Po wprowadzeniu w styczniu 2012 r. w Okręgu Szczecińskim dozoru w systemie SDE, w trakcie spotkań roboczych m.in. w dn.17.05.2012 r. oraz 12.06.2013 r., omówiono z funkcjonariuszami policji zagadnienia dozoru elektronicznego, przedstawiono osoby kuratorów zawodowych wytypowanych do prowadzenia SDE wraz z podaniem ich danych kontaktowych i ustalono sposób wzajemnej współpracy;

c) z Miejską Izbą Wytrzeźwień w Szczecinie – w formie telefonicznego lub pisemnego (zapytanie i odpowiedź przez fax) informowania kuratora o sposobie przestrzegania przez skazanych obowiązku powstrzymywania się od nadużywania alkoholu;

d) z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Szczecinie, Ośrodkami Pomocy Społecznej w Policach, Dobrej Szczecińskiej i Kołbaskowie – w formie wymiany informacji drogą telefoniczną, pisemną oraz osobiste spotkania z pracownikami w zależności od sytuacji życiowej skazanego. Odbywały się również spotkania robocze kuratorów z pracownikami MOPR i OPS oraz wspólne szkolenia w celu usprawnienia wzajemnej współpracy, wymiany informacji dot. m.in. zakresu i możliwości udzielania przez MOPR pomocy materialnej podopiecznym kuratorów zawodowych;

e) z Miejskim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Szczecinie - spotkania kuratorów z pracownikami MOIK dotyczyły zapoznania z zakresem działania, projektami prowadzonymi przez tą instytucję dla rodzin znajdujących się w kryzysie, programami korekcyjno - edukacyjnymi dla sprawców przemocy oraz sposobami rekrutacji i zasadami kierowania skazanych przez kuratorów do ww. placówki;

f) z Aresztem Śledczym w Szczecinie - w 2013 r. odbyły się dwa spotkania kuratorów z pracownikami AŚ w Szczecinie: m.in. ustalono zasady współpracy i wymiany informacji związanych z prowadzonymi oddziaływaniami resocjalizacyjnymi wspólnych podopiecznych jak również ustalono, że kuratorzy będą brali cyklicznie udział (co 3- 6 miesięcy) w prelekcjach informacyjnych dla skazanych odbywających w AŚ karę pozbawienia wolności z zakresu uprawnień i obowiązków osoby, wobec której zastosowano dozór kuratora, zasad i obowiązków związanych z dozorem elektronicznym oraz udzielaniem pomocy z Funduszu Pomocy Poszkodowanym i Pomocy Postpenitencjarnej;

g) ze Stowarzyszeniem „SOS dla Rodziny” Ośrodek Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przystępstwem - udział w seminariach, wspólnych projektach, od kilku edycji współudział w dyżurach w ramach Tygodnia Pomocy Ofiarom Przystępstw;

h) z Ochotniczym Hufcem Pracy w Szczecinie - w dniach 2-3 i 23.10 2013 r. w ramach nawiązanej współpracy przeprowadzono cykl szkoleń dla pracowników OHP dotyczących zakresu działania kuratora, w tym obowiązków związanych z dozorem kuratora i dozorem w systemie SDE, zasad udzielania pomocy młodocianym z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej;

i) z Centrum Integracji Społecznej Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego w Szczecinie - zasady współpracy dotyczyły informowania kuratorów o organizowanych projektach w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej osób długotrwale bezrobotnych – zagrożonych wykluczeniem społecznym, mających na celu przywrócenie ich na rynek pracy, natomiast kuratorzy informują podsądnych i kierują skazanych spełniających kryteria CIS w celu umożliwienia im zdobycia doświadczenia zawodowego, podniesienia kwalifikacji;

j) z Fundacją Resocjalizacji i Readaptacji Społecznej „Tulipan” - od września 2013 r. Fundacja informuje kuratorów o organizowanych projektach, natomiast kuratorzy informują skazanych o możliwości uzyskania pomocy od Fundacji w znalezieniu zatrudnienia oraz kierują skazanych, którzy wyrażają potrzebę i zainteresowania do udziału w projektach (w trakcie kontroli NIK trwał projekt „Coaching Prawny”).

(dowód: akta kontroli str. 40-41, 43-45, 48)

1.4. W Sądzie nie było wizytacji Kuratora Okręgowego z zakresu SDE.

(dowód: akta kontroli str. 46-47)

Krystyna Czyżewska, Kurator Okręgowy SO, w przedłożonej informacji podała m.in., że:

a) nie wydawała dla kierowników specjalnych procedur, wytycznych ani instrukcji związanych z realizacją przez nich zadań dotyczących kontroli skazanych w SDE. Nie czuję się upoważniona do wydawania instrukcji ani opracowywania specjalnych procedur;

b) kuratorzy zawodowi pracują zgodnie z obowiązującymi przepisami, tj. ustawą z 7.09.2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego¹² oraz rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 2.08.2010 r. w sprawie sposobu oraz szczegółowych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego¹³, a także wykonywali polecenia Przewodniczącego V Wydziału Penitencjarnego i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych SO;

c) zadanie nadzoru nad kuratorami wykonującymi karę pozbawienia wolności w SDE należy do Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego co wynika z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 5.03.2009 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Ponadto ani kierownik, ani kurator okręgowy nie posiadali kart kryptograficznych pozwalających na logowanie się w systemie teleinformatycznym Exigo. Wobec powyższego nie były przeprowadzane kontrole w tym systemie, natomiast w trakcie wizytacji kuratorzy przedstawiali jedynie dokumentację prowadzoną w formie „papierowej”. Tematy lustracji znajdują się w kierunkach nadzoru jakie zleca Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji – dotąd SDE nie był przedmiotem lustracji;

d) przygotowała kuratorów do nowych zadań, które w Okręgu Szczecińskim są wykonywane od stycznia 2012 r., poprzez szkolenia przeprowadzone w marcu i październiku 2011 roku. Natomiast w 2012 i 2013 roku odbywały się spotkania z Przewodniczącym Wydziału Penitencjarnego, na których omawiano problemy związane z SDE;

e) zarówno Kurator Okręgowy jak i kuratorzy pracujący w sądach rejonowych nie są w posiadaniu, ani nie mają dostępu do wykazu skazanych, którzy kwalifikują się do odbywania kary pozbawienia wolności w SDE;

f) problemy jakie zgłaszają kuratorzy dotyczą przede wszystkim:

- ograniczonej liczby kart kryptograficznych,
- braku telefonów komórkowych służbowych,
- przestarzałego sprzętu informatycznego (każdy sąd rejonowy otrzymał 1 komputer stacjonarny w 2012 roku na 2 osoby),
- brak szczegółowych procedur odnośnie obiegu dokumentacji i prowadzenia dozoru w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 59-62)

1.5. Wszyscy kuratorzy zawodowi realizujący w Sądzie w latach 2012-2013 zadania w SDE odbyli w tym zakresie szkolenia, w tym:

- dwóch kuratorów w listopadzie 2009 roku – trzydniowe szkolenie w formie wykładu z elementami warsztatu obejmujący m.in. zagadnienia ustawy o SDE oraz udział kuratora sądowego w wykonywaniu kary pozbawienia wolności w SDE (organizowane przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury),

¹² Dz.U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960 ze zm., dalej: *ustawa z 7.09.2007 r. o SDE*.

¹³ Dz.U. Nr 149, poz. 998.

- czterech kuratorów w marcu 2011 roku – jednodniowe szkolenie w formie wykładu dotyczącego wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE (organizowane przez Sąd Okręgowy w Szczecinie),
- czterech kuratorów w październiku 2011 roku – jednodniowe szkolenie w zakresie użytkowania SDE (organizowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości),
- czterech kuratorów w październiku 2011 roku – trzydniowe szkolenie dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE (organizowane przez Sąd Rejonowy Szczecin Centrum).

(dowód: akta kontroli str. 72)

Realizacja zadań przez kuratorów zawodowych w SDE była również przedmiotem narady kierowników Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej SO (21.03.2013 r.), w czasie której Przewodniczący V Wydziału Penitencjarnego SO poruszył kwestie pracy kuratorów sądowych w postępowaniach dotyczących SDE. Informacje z tej narady zostały przekazane kuratorom zawodowym Sądu (3.04.2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przekroczono określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 9.06.2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego limit spraw w grupie „dozory własne” (do 35) oraz w grupie „inne sprawy” (do 50).

W przypadku II Zespołu:

a) przekroczenia dotyczące dozorów własnych wystąpiły na koniec grudnia 2012 roku o 1,2 sprawy na kuratora (wg faktycznej liczby zatrudnionych kuratorów) oraz na koniec czerwca 2013 roku o 3,6 sprawy na kuratora (wg limitu etatów oraz wg faktycznej liczby zatrudnionych kuratorów),

b) przekroczenia dotyczące innych spraw wystąpiły na koniec 2012 roku oraz na koniec czerwca 2013 roku odpowiednio o 11,2 sprawy, o 14,1 sprawy, o 10,9 sprawy, o 18,1 sprawy (wg limitu zatrudnienia) oraz odpowiednio o 11,2 sprawy, o 27,6 sprawy, o 14,5 sprawy, o 18,1 sprawy (wg faktycznej liczby zatrudnionych kuratorów),

c) w 2013 roku:

- na koniec czerwca kurator Beata Sałamaj prowadziła łącznie 43 dozory (w tym 15 w SDE), kurator Jakub Cendrowski prowadził 64 dozory (w tym 12 w SDE), a pozostali kuratorzy prowadzili od 34 do 49 dozorów,

- na koniec września Beata Sałamaj prowadziła łącznie 44 dozory (w tym 13 w SDE), Jakub Cendrowski prowadził 63 dozory (w tym 18 w SDE), a pozostali kuratorzy prowadzili od 34 do 49 dozorów.

W przypadku III Zespołu:

a) przekroczenia dotyczące dozorów własnych wystąpiły na koniec grudnia 2012 roku o 1,2 sprawy na kuratora (wg limitu etatów oraz wg faktycznej liczby zatrudnionych kuratorów) oraz na koniec czerwca 2013 roku o 0,1 sprawy na kuratora (wg faktycznej liczby zatrudnionych kuratorów),

b) przekroczenia dotyczące innych spraw wystąpiły na koniec 2012 roku oraz na koniec czerwca 2013 roku odpowiednio o 16,9 sprawy, o 25,9 sprawy, o 11,5 sprawy, o 11,6 sprawy (wg limitu zatrudnienia) oraz odpowiednio o 21,7 sprawy, o 25,9 sprawy, o 11,5 sprawy, o 20,4 sprawy (wg faktycznej liczby zatrudnionych kuratorów),

c) w 2013 roku:

- na koniec czerwca kurator Beata Borecka prowadziła łącznie 55 dozorów (w tym 30 w SDE), a pozostali kuratorzy prowadzili od 34 do 45 dozorów,

- na koniec września Beata Borecka prowadziła łącznie 66 dozorów (w tym 38 w SDE), a pozostali kuratorzy prowadzili od 33 do 47 dozorów.

(dowód: akta kontroli str. 16-21)

Sylwester Gos, Kierownik II Zespołu wyjaśnił m.in., że: (...) Wynikiem zróżnicowanego stanu spraw w poszczególnych grupach obciążenia jest m.in. niemożliwy do określenia wpływ spraw, czas prowadzenia postępowań wykonawczych i ich zakończenia. (...) Jednocześnie na to, że został przekroczony standard obciążenia dozorami własnymi miał wpływ sam kurator zawodowy, ponieważ posiada możliwość samodzielnego decydowania o prowadzeniu sprawy przez siebie lub powierzenia jej kuratorowi społecznemu. A na tę sytuację mają wpływ różnorodne czynniki. M.in. stopień trudności prowadzonej sprawy, wpływy i wypływ spraw w jego decernacie, rezygnacje kuratorów społecznych z pełnionej funkcji. (...) Należy podkreślić, że zgodnie z interpretacją Ministerstwa Sprawiedliwości przekazaną przez Kuratora Okręgowego na naradach kierowników, do ustalenia obciążenia własnymi dozorami kuratora zawodowego brana jest pod uwagę liczba osób znajdujących się pod dozorem, nie zaś liczba spraw. (...). Nie były podejmowane działania mające na celu zwiększenie liczby kuratorów zawodowych w II Zespole z uwagi na powyższe wyjaśnienia i przede wszystkim z uwagi na utrzymanie standardów w łącznym ujęciu obciążenia sprawami. (...). Ilość dozorów własnych kuratora zmienia się w trakcie trwania okresu statystycznego. Różnice spowodowane są wieloma czynnikami (...) Ponadto zgodnie z art. 2 pkt 6 kkw kurator jest organem, który samodzielnie podejmuje działania i w zakresie regulacji obciążenia dozorami współpracuje z kuratorami społecznymi przekazując im dozory do bezpośredniego sprawowania. W ten sposób kurator reguluje obciążenia dozorami własnymi, a skoro zdecydował się prowadzić większą ilość dozorów samodzielnie nie zgłaszając potrzeby dokonania zmian kierownikowi zespołu, to znaczy, że uznał, iż zachodzi uzasadnienie do jego bezpośredniego oddziaływania, chociażby na konieczność zintensyfikowania działań, w danym okresie.

(dowód: akta kontroli str. 22-23, 26-27, 135-138)

Magdalena Zarzycka, Kierownik III Zespołu wyjaśniła m.in., że: (...) Nie ma wpływu na ilość spraw jakie przychodzą do zespołu celem prowadzenia postępowań wykonawczych. Również niemożliwy do oszacowania jest faktyczny czas prowadzenia wszystkich postępowań wykonawczych i sposób ich zakończenia – a co w dużej mierze uzależnione jest od orzecznictwa sądów, ostatnio wprowadzonych zmian legislacyjnych, treści dozoru i kwalifikacji podsądnego do określonej grupy ryzyka, zachowania skazanego czy ukaranego w zakresie przestrzegania porządku prawnego, odpowiedzialności i nastawienie do wykonywania nałożonych przez sąd kar i obowiązków. (...) Co miesiąc dokonywana jest przez kierownika dokładna analiza i ocena obciążenia każdego kuratora, a w celu zlikwidowania rozbieżności w obciążeniu jednostkowym dokonywane są przesunięcia terenu bądź powierzenie nowych spraw innym kuratorom. Dodatkowo, pogłębiona analiza obciążenia aktualnego, wpływu spraw nowych i zakończonych dokonywana jest także na koniec każdego kwartału a stosowna tabela z obliczeniami przesyłana do wiadomości kuratorowi okręgowemu, który jest organem władnym do wystąpienia ze stosownym wnioskiem o dokonania przesunięć etatowych między zespołami i poszczególnymi sądami. W związku z wysoko utrzymującym się obciążeniem w III Zespole i zauważalnym znacznym wzrostem spraw, kierownik Zespołu w 2012 r. zwrócił się do Kuratora Okręgowego o przyznanie dodatkowego etatu w ramach etatów posiadanych w Okręgu, co zostało zrealizowane w 2013 roku. W ramach przesuniętego etatu z II Zespołu od 2 maja 2013 r. odbywa się w III Zespole aplikacja kuratorska, natomiast obsadzenie przyznanego etatu kuratorem zawodowym planowane jest od 1.12.2013 r. (po pomyślnie zakończonym egzaminie kończącym aplikację). (...) Również należy

wspomnieć, że zgodnie z interpretacją Ministerstwa Sprawiedliwości przekazaną przez Kuratora Okręgowego na naradach kierowników, do ustalenia obciążenia własnymi dozorami kuratora zawodowego brana jest pod uwagę liczba osób znajdujących się pod dozorem, nie zaś liczba spraw. (...). Kierownik III Zespołu stoi na stanowisku, że obciążenie dozorami i sprawami własnymi jest systematycznie monitorowane i równomiernie rozłożone. (...) Również brany jest pod uwagę wpływ spraw nowych i wywiadów środowiskowych, rotacja spraw, ilość wniosków złożonych w przedmiocie zwolnienia od dozoru, zawieszenia bądź zarządzenia kary pozbawienia wolności czy kary zastępczej. Uwzględniając te czynniki jak również ilość faktycznych osób znajdujących się pod dozorem nie zachodziła konieczność dokonywania nowego podziału terenu w celu zmiany rozłożenia obciążenia. (...) W przypadku kiedy jego obciążenie własne dozorami przekracza standardy obciążenia może przekazywać sprawy dozorowane przy wyznaczonym okresie próby kuratorowi społecznemu z którym współpracuje.

(dowód: akta kontroli str. 24-25, 28-29, 139-142)

2. W latach 2012 i 2013 trzy sprawozdania MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej (na sześć sporządzanych w tym okresie) zostały sporządzone nieterminowo, co skutkowało przekazaniem ich do Kuratora Okręgowego po terminie określonym w, obowiązującym do 1.11.2013 r., rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z 7 marca 2012 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2012¹⁴. Opóźnienia w sporządzeniu i przekazaniu do Kuratora Okręgowego sprawozdań MS-S40 dotyczyły II Zespołu i wyniosły 2 dni za 2012 rok (przekazano w czwartek 10 stycznia 2013 r.), 11 dni za I półrocze 2012 roku (przekazano 19 lipca 2012 r.) oraz 16 dni za I półrocze 2013 roku (przekazano 24 lipca 2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 97-98)

Termin ustalony we wzorze sprawozdania MS-S40 określonym w ww. rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z 7.03.2012 r. to – do 8 dnia kalendarzowego.

Kierownik II Zespołu wyjaśnił m.in., że: *Obecnie trudno jednoznacznie stwierdzić, co było przyczyną otrzymania przez SO sprawozdań statystycznych po wyznaczonych terminach. Prawdopodobnie było to spowodowane czynnikami zewnętrznymi, niezależnymi ode mnie, jako osoby odpowiedzialnej za sporządzenie sprawozdań. Jednocześnie należy zaznaczyć, że (...) SO nie żądał wyjaśnień w kwestii niedotrzymania terminowości, ani nie wykazał tego jako uchybienie w wykonywaniu obowiązków. (...) W okresach sporządzania sprawozdań często występują awarie aplikacji statystycznych w postaci braku możliwości wprowadzania danych i przesyłania ich wg właściwości. (...).*

(dowód: akta kontroli str. 142-144)

3. W jednym sprawozdaniu (na 6 badanych) na koniec okresu sprawozdawczego wykazano o 4 niezakończone sprawy więcej aniżeli wynikało to z systemu Exigo. Sprawa ta dotyczy sprawozdania MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za I półrocze 2013 roku sporządzonego przez Kierownika III Zespołu, w którym na koniec czerwca 2013 roku wykazano 30 niezakończonych spraw, a analiza terminu zakończenia tych spraw w systemie Exigo wykazała, że przed końcem czerwca z 30 spraw zakończonych zostały 4 sprawy – sprawa 16/13 w dniu 19.06.2013 r., sprawa

¹⁴ Dz.U. poz. 446.

38/13 w dniu 29.06.2013 r., sprawa 87/13 w dniu 24.06.2013 r., sprawa 112/13 w dniu 21.06.2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 151-154)

Kierownik III Zespołu wyjaśniła, że: *Dane do sprawozdania MS-S40 są wprowadzane na podstawie danych zawartych w programie KURATOR i automatycznie generowanych do sprawozdania. Aby w programie Kurator został dokonany wpis o zakończeniu danej sprawy muszą być spełnione następujące przesłanki: zakończenie okresu odbywania kary, zgromadzenie przez kuratora zawodowego prowadzącego sprawę wszelkiej wymaganej dokumentacji, przedłożenie Kierownikowi Zespołu teczki wykonawczej celem kontroli i wydania zarządzeń związanych z zakreśleniem sprawy w systemie i przesłania teczki do akt głównych. W grudniu 2012 roku oraz 18 czerwca 2013 r. pisemnie przypomniałam wszystkim kuratorom w Zespole o obowiązku systematycznego i terminowego przedkładania spraw do zakreślenia, szczególnie w końcu okresu sprawozdawczego. Pomimo tego w czterech przedmiotowych sprawach teczkę ze stosowną dokumentacją wraz z projektem zarządzenia o zakreślenie sprawy kurator przedłożył mi dopiero 1, 2 lub 22 lipca 2013 r.*

(dowód: akta kontroli str. 155-160)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Realizacja przez sądowych kuratorów zawodowych zadań związanych z organizowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie.

Opis stanu faktycznego

W okresie od stycznia 2012 roku do października 2013 roku kuratorzy zawodowi nie składali wniosków o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE. Kuratorzy nie dysponują listami osób skazanych spełniających warunki formalne do objęcia ich SDE.

(dowód: akta kontroli str. 41, 45)

Analiza 30 spraw (z 65 aktualnie trwających¹⁵) wykazała, że w żadnym przypadku kuratorzy nie informowali osób pełnoletnich mieszkających ze skazanym o warunkach odbywania kary w SDE, konsekwencjach prawnych raz udzielonej zgody i braku możliwości jej cofnięcia. W badanych sprawach z wnioskiem o zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE wystąpił skazany (28 spraw), obrońca skazanego (1 sprawa) oraz dyrektor zakładu karnego (1 sprawa). Zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy z 7.09.2007 r. o SDE zgoda powyższych osób powinna być dołączona do składanego wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 81-86, 89, 91)

W 20 badanych sprawach próbę nawiązania pierwszego kontaktu ze skazanym podjęto w ciągu 7 dni od dnia wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego z SO. W 8 sprawach czynność tą podjęto przed wpływem do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego z SO, a w 1 sprawie po upływie 10 dni od wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego. W 1 sprawie brak było udokumentowania daty podjęcia przez kuratora pierwszej próby kontaktu.

(dowód: akta kontroli str. 86, 89, 91)

¹⁵ Do badania wytypowano 30 aktualnych spraw na dzień 8 października 2013 r. (które wpłynęły najwcześniej), w tym 13 spraw prowadzonych przez dwóch kuratorów z II Zespołu (odpowiednio 6 i 7 spraw) oraz 17 spraw prowadzonych przez kuratora z III Zespołu.

Pierwsza próba kontaktu ze skazanym jeszcze przed wpływem do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego z Sądu Okręgowego miała miejsce w sprawach 37/13 oraz 85/13 (kurator Beata Salamaj), 165/13 oraz 190/13 (kurator Jakub Cendrowski, 88/13, 144/13, 186/13, 229/13 (kurator Beata Borecka)

(dowód: akta kontroli str. 86, 89, 91)

Wg wyjaśnień kuratorów: w tych przypadkach skazany po uruchomieniu środków technicznych był widoczny już w systemie i na podstawie adresu zamieszkania było wiadomo, któremu z kuratorów przypadnie dany dozór elektroniczny. Nie ma jednoznacznej praktyki, kiedy rozpoczyna się aktywność kuratora wobec podopiecznych umieszczonych w SDE. Co do zasady oczekujemy na postanowienie sądu penitencjarnego i na tej podstawie podejmujemy czynności wobec dozorowanych, ale zdarza się, że postanowienia te wpływają do Sądu z dużym opóźnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 99-103, 108-112, 115-121)

W 10 badanych sprawach udokumentowane poinformowanie skazanych o ich obowiązkach i uprawnieniach związanych z SDE (poprzez podpisanie przez dozorowanego notatki z pierwszej rozmowy, informacji z objęcia skazanego kontrolą lub podpisania pouczenia) nastąpiło w terminie do 7 dni od dnia uruchomienia środków technicznych, w 2 sprawach przed ich uruchomieniem, a w pozostałych 18 sprawach po upływie od 9 do 59 dni od dnia uruchomienia środków technicznych.

(dowód: akta kontroli str. 86, 89, 91)

Poinformowanie skazanych w sprawach 464/12 oraz 202/13 miało miejsce przed uruchomieniem środków technicznych na skutek wpływu do Sądu postanowienia z SO, nawiązania kontaktu ze skazanym i stawienia się skazanego do kuratora jeszcze przed faktycznym uruchomieniem tych środków.

(dowód: akta kontroli str. 91)

W okresie objętym kontrolą kuratorzy zawodowi z II i III Zespołu nie składali wniosków do sądu penitencjarnego o wydanie zakazu zbliżania się do określonej osoby lub powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach. W żadnej z 30 spraw objętych badaniem skazany nie był objęty takim zakazem.

(dowód: akta kontroli str. 42, 46, 126-130)

W Sądzie nie określono w formie wytycznych, instrukcji lub procedur sposobu informowania skazanych o możliwości odbycia kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 48)

Informacje na temat możliwości odbycia kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy zawodowi przekazują w czasie rozmów informacyjnych i pouczeń oraz przekazując materiały dotyczące SDE wraz z przykładowymi wnioskami. Z zasadami ubiegania się dozór elektroniczny skazani mogą zapoznać się również poprzez ulotki informacyjne zamieszczone na tablicy ogłoszeń w siedzibie Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej oraz na stronie internetowej Sądu.

(dowód: akta kontroli str. 42, 46)

W Sądzie nie określono w formie wytycznych, instrukcji lub procedur sposobu postępowania w przypadku zgłoszenia przez skazanego chęci odbycia kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w SDE.

(dowód: akta kontroli str. 48)

W przypadku zgłoszenia przez skazanego chęci odbycia kary pozbawienia wolności w SDE kuratorzy podają informację samemu skazanemu jak i jego rodzinie (gdy był on osadzony) dotyczącą podstaw prawnych, adresata wniosku, przebiegu procedury

rozpatrzenia wniosku, rygorów wynikających z dozoru w SDE, adresu internetowego strony Ministerstwa Sprawiedliwości oraz przekazywali druki formularzy, które winny być załączone do wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 42, 46)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sprawie 66/13 prowadzonej przez kuratora Beatę Borecką próbę pierwszego kontaktu ze skazanym podjęto 28.02.2013 r., tj. po upływie 10 dni od dnia wpływu do Sądu postanowienia sędziego penitencjarnego o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE (18.02.2013 r.).

(dowód: akta kontroli str. 91)

Wg postanowień art. 56 ust. 4 ustawy z 7.09.2007 r. o SDE sądowy kurator zawodowy, któremu powierzono czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE, niezwłocznie nawiązuje kontakt ze skazanym, informując go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

Kurator Beata Borecka wyjaśniła, że: *w okresie od 14 do 27 lutego 2013 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim i akta sprawy otrzymała dopiero w dniu 28.02.2013 r. i wówczas nastąpiła próba pierwszego kontaktu telefonicznego ze skazanym.*

(dowód: akta kontroli str. 115-122)

Kierownik III Zespołu wyjaśniła, że: *Obecnie trudno ustalić przyczyny niedopełnienia tego obowiązku.*

(dowód: akta kontroli str. 139-142)

2. W 1 sprawie (63/13) brak było udokumentowania daty podjęcia przez kuratora pierwszej próby kontaktu.

(dowód: akta kontroli str. 91)

Wg postanowień § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 2.08.2010 r. *czynności podejmowane w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE sądowy kurator zawodowy dokumentuje przez zapis danych w systemie teleinformatycznym używanym do wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.*

Kurator Beata Borecka wyjaśniła, że: *W przedmiotowej sprawie akta dozoru wpłynęły 13.02.2013 r. Od 14.02.2013 r. do 27.02.2013 r. przebywałam na zwolnieniu lekarskim i nie miałam możliwości do podjęcia pierwszych czynności w celu nawiązania kontaktu ze skazanym. W dniu 25.02.2013 r. skazany sam zgłosił się do kuratora i w tym samym dniu rozmowę ze skazanym przeprowadziła Kurator Beata Salamaj. (...) Notatka z pierwszej rozmowy znajduje się w aktach sprawy.*

(dowód: akta kontroli str. 143-145)

3. W 18 sprawach¹⁶ udokumentowane poinformowanie skazanego o obowiązkach i uprawnieniach związanych z SDE miało miejsce po upływie od 9 do 59 dni od dnia uruchomienia środków technicznych.

(dowód: akta kontroli str. 86, 89, 91)

Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 2.08.2010 r. *niezwłocznie po uruchomieniu środków technicznych niezbędnych do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator*

¹⁶ Dotyczy spraw 118/13, 179/13 i 181/13 prowadzonych przez Beatę Salamaj, spraw 464/12, 39/13, 189/13, 190/13 i 219/13 prowadzonych przez Jakuba Cendrowskiego, spraw 402/12, 63/13, 66/13, 88/13, 92/13, 113/13, 158/13, 229/13, 232/13, 233/13 prowadzonych przez Beatę Borecką.

zawodowy przeprowadza ze skazanym rozmowę, w której zapoznaje go z prawami i obowiązkami, o których mowa

Beata Sałamaj wyjaśniła m.in., że: *W sprawie 118/13 postanowienie z Sądu Okręgowego wpłynęło w piątek 22.03.2013 r., tj. po 10 dniach od uruchomienia środków technicznych, a poinformowanie o obowiązkach i uprawnieniach miało miejsce w poniedziałek 25.03.2013 r. W sprawie 179/13 pouczenie nastąpiło 20.05.2013 r., tj. 22 dnia od uruchomienia środków technicznych, z powodu kilkudniowego urlopu kuratora oraz dwukrotnego zgłoszenia się skazanego bez dowodu osobistego, w związku z czym nie było możliwości ustalenia jego tożsamości. W sprawie 181/13 pouczenie nastąpiło 13.05.2013 r., tj. 18 dnia od uruchomienia środków technicznych, z powodu wpływu postanowienia z Sądu Okręgowego 14 dnia od jego wydania oraz kilkudniowego urlopu kuratora.*

(dowód: akta kontroli str. 99-105)

Kierownik II Zespołu wyjaśnił, że: *Sprawa 181/13 nie mogła być przydzielona innemu kuratorowi po uruchomieniu środków technicznych, ponieważ ani Kierownik Zespołu, ani sekretariat Zespołu nie ma wglądu, ani dostępu do SDE i nie można wydać żadnych poleceń do czasu wpływu postanowienia SO do Zespołu, kiedy to zostanie powzięta informacja o zaistniałym fakcie.*

(dowód: akta kontroli str. 135-138)

Jakub Cendrowski wyjaśnił m.in., że: *W sprawie 464/12 pouczenie o obowiązkach i uprawnieniach miało miejsce 16.04.2013 r., tj. 59 dnia od uruchomienia środków technicznych gdyż dopiero wtedy do Sądu wpłynęło postanowienie z Sądu Okręgowego. W tym samym dniu nastąpiła próba pierwszego kontaktu oraz udokumentowane poinformowanie skazanego o obowiązkach i uprawnieniach. Wcześniej nie miałem wiedzy, że dozorowany funkcjonuje w systemie SDE. W sprawie 39/13 pouczenie miało miejsce 12.02.2013 r., tj. po upływie 12 dni od uruchomienia środków technicznych, gdyż dopiero wtedy (4 dni po wpływie postanowienia do Sądu) otrzymałem przydział sprawy. W sprawie 189/13 poinformowanie miało miejsce 28.05.2013 r., tj. 33 dnia od uruchomienia środków, gdyż w maju korzystałem z dwutygodniowego urlopu ojcowskiego, a dodatkowo dozorowany przełożył o 5 dni pierwotnie ustalony termin spotkania. W sprawie 190/13 faktyczne poinformowanie dozorowanego o obowiązkach i uprawnieniach miało miejsce 10.05.2013 r., a data 14.05.2013 r. (12 dzień od uruchomienia środków technicznych) jest datą wprowadzenia tej informacji do systemu SDE. W sprawie 219/13 poinformowanie miało miejsce 6.06.2013 r., tj. 13 dnia od uruchomienia środków technicznych, gdyż postanowienie Sądu Okręgowego z 21.05.2013 r. do Sądu wpłynęło 03.06.2013 r. (po 13 dniach).*

(dowód: akta kontroli str. 108-113)

Kierownik II Zespołu wyjaśnił, że: *W sprawie 189/13 pomimo uruchomienia środków technicznych skazany nie był widoczny w systemie dla naszego Sądu. Dopiero po wpłynięciu orzeczenia SO do Zespołu kurator podjął czynności wyjaśniające i okazało się, że skazany pierwotnie został przypisany do systemu innego sądu.*

(akta kontroli str. 135-138)

Beata Borecka wyjaśniła, że: *Z uwagi na fakt, że kurator pełni dyżur w Sądzie dwa razy w tygodniu, w moim przypadku jest to poniedziałek i środa, nie ma możliwości by skazany stawił się na rozmowę u kuratora z dnia na dzień szczególnie w sytuacji, gdy skazany pracuje zawodowo, co miało miejsce w przedmiotowych sytuacjach. Jednocześnie zaznaczyć należy, że z uwagi na zadaniowy czas pracy obciążenie kuratora w biurze pracą jest bardzo zróżnicowane i zależy od ilości osób wezwanych na rozmowę, podopiecznych zgłaszających się bez wezwania z prośbą o pomoc*

w rozwiązywaniu problemów, wyjaśnieniu spraw, okazujący dowody niezbędne do weryfikacji w prowadzonym postępowaniu wykonawczym. (...)

(dowód: akta kontroli str. 115-122)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Sprawowanie przez sądowych kuratorów zawodowych kontroli wykonywania kary pozbawienia wolności w SDE.

Opis stanu faktycznego

W wyniku analizy 30 wytypowanych spraw ustalono, że realizacja określonego w art. 56 ust. 3 ustawy z 7.09.2007 r. o SDE zadania pomocy w readaptacji społecznej skazanego polegała na kontroli wykonywania kary. W poszczególnych sprawach kuratorzy zawodowi ze skazanym kontaktowali się od 2 do 11 razy (w tym kontakty osobiste w siedzibie II i III Zespołu do 11 razy, w miejscu odbywania kary maksymalnie 1 wizyta, kontakty telefoniczne do 6 razy). Kontakt osobisty ze skazanym w miejscu odbywania kary miał miejsce w 5 sprawach.

(dowód: akta kontroli str. 86-93)

Wg kuratora Beaty Sałamaj (...) Specyfika dozoru elektronicznego jest inna jak dozoru orzeczonego przy karze zawieszanej lub warunkowym zwolnieniu. Rola kuratora winna być bardziej kontrolna i kontrola ta ma wychowawcze oddziaływanie. (...) Kurator w ramach tzw. Readaptacji społecznej w dozorze elektronicznym jest dostarczycielem niezbędnych informacji skazanemu, które mogą pomóc w realizacji jego życiowych ról – obywatela, męża, ojca, pracownika (...) Pomoc w readaptacji oznacza dostarczenie skazanemu wiedzy o tym, gdzie może być udzielona mu pomoc, wskazanie konkretnych instytucji powołanych do pomocy. (...)

(dowód: akta kontroli str. 99-106)

Wg kuratora Jakuba Cendrowskiego (...) Spośród podopiecznych, z którymi pracowałem w ramach systemu SDE większość funkcjonowała prawidłowo, stawiając sobie cele i zadania sformułowane przez większość społeczeństwa, realizując je w sposób należyty. Zdecydowana większość z dozorowanych nie wymagała starań w kierunku przywrócenia ich do czynnego, samodzielnego, sprawnego życia w społeczeństwie, gdyż większość z tych ról nie została wyizolowana. Moją rolę postrzegam jako pomoc w kierunku rozwiązywania wątpliwości co do sposobu funkcjonowania w społeczeństwie, umożliwiania nawiązywania kontaktów z wyspecjalizowanymi podmiotami, jak MOPR, OPS, CIS, a przede wszystkim umożliwienie spokojnej i wyważonej rozmowy na tematy trapiące moich dozorowanych.

(dowód: akta kontroli str. 108-114)

Wg kuratora Beaty Boreckiej (...) Zadaniem kuratora w pracy ze skazanym, wobec którego zastosowano możliwość odbycia kary w SDE jest przeprowadzanie rozmowy na temat potrzeby pracy i wykształcenia nawyku pracy – jej umożliwienie poprzez dostosowanie harmonogramu do możliwości wykonywania pracy zarobkowej lub kończenia kursów zawodowych. Kluczowym zadaniem kuratora w procesie readaptacji społecznej jest udzielanie informacji z różnych obszarów, tj. informowanie skazanego o przysługujących mu prawach, gdzie ma się zgłosić w różnych trudnych sytuacjach aby uzyskać pomoc i poradę. (...)

(dowód: akta kontroli str. 115-124)

W aktach każdej z 30 badanych spraw znajdowały się wyniki wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przed wydaniem zgody na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE. Po rozpoczęciu odbywania kary pozbawienia wolności w SDE ponowne wywiady środowiskowe nie były przeprowadzane.

(dowód: akta kontroli str. 126-130)

W przedmiotowych 30 sprawach kuratorzy nie występowali o ustanowienie nowych obowiązków, rozszerzenie lub zmianę obowiązków dotychczas nałożonych na skazanego ani o zwolnienie od ich wykonywania.

(dowód: akta kontroli str. 86-93)

W 12 sprawach (na 30 badanych) dokonywano zmian harmonogramów, tj.:

a) kurator Beata Sałamaj dokonała jednej zmiany harmonogramu w 1 sprawie z uwagi na sprawy rodzinne,

b) kurator Jakub Cendrowski dokonał czterokrotnie zmiany harmonogramów (po 1 razie w 4 sprawach), aby dostosować go do godzin wykonywanej pracy,

c) kurator Beata Borecka dokonywała 17 razy zmiany harmonogramów, z tego:

- po 1 razie w 2 sprawach, aby dostosować go do godzin wykonywanej pracy,

- po 2 razy w 4 sprawach, aby dostosować go do aktualnych godzin pracy i umożliwić odbiór dziecka z przedszkola,

- 7 razy w 1 sprawie (202/13), aby dostosować go do aktualnych godzin pracy wykonywanej w systemie zmianowym.

W każdym przypadku zasadność wniosku o zmianę harmonogramu została potwierdzona stosownym dokumentem.

(dowód: akta kontroli str. 86-93, 126-130)

W 16 sprawach (z 30 badanych) kuratorzy udzielali zezwolenia na oddalenie się skazanego poza miejsce odbywania kary w SDE na okres od 1 godziny do 76 godzin. W żadnym przypadku oddalenie nie odbywało się w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania. I tak:

a) kurator Beata Sałamaj udzieliła zezwolenia w 3 sprawach, z tego:

- po 1 razie w 2 sprawach z uwagi na uroczystości rodzinne i wizytę lekarską,

- 5 razy w 1 sprawie z uwagi na sprawy rodzinne,

b) kurator Jakub Cendrowski udzielił zezwolenia po 1 razie w 2 sprawach z uwagi na umożliwienie wykonywania pracy zarobkowej,

c) kurator Beata Borecka udzieliła zezwolenia w 11 sprawach, z tego:

- po 1 razie w 5 sprawach z uwagi na sprawy osobiste, konieczność stawienia się w sądzie w innym mieście, umożliwienie wykonywania pracy zarobkowej,

- 5 razy w 1 sprawie z uwagi na umożliwienie wykonania dodatkowych obowiązków w pracy,

- 13 razy w 1 sprawie z uwagi na udział w zawodach sportowych,

- 16 razy w 1 sprawie z uwagi na udział w kursach zawodowych i umożliwienie wykonywania pracy,

- 19 razy w 1 sprawie z uwagi na sprawy osobiste, udział w kursie szkoleniowym, umożliwienie odbycia stażu,

- 20 razy w 1 sprawie z uwagi na konieczność wykonania prac w gospodarstwie pod nieobecność innych osób oraz uczestnictwo w kursie zawodowym,

- 30 razy w 1 sprawie z uwagi na wykonywanie pracy w systemie 24-godzinnym.

W każdym przypadku zasadność wniosku o udzielenie zgody na czasowe oddalenie się została potwierdzona stosownym dokumentem.

(dowód: akta kontroli str. 86-93, 126-130)

W 3 sprawach (z 30 badanych) kuratorzy złożyli wnioski o uchylenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w SDE:

- a) kurator Beata Sałamaj w sprawie 249/13 z uwagi na zatrzymanie skazanego do odbycia innej kary,
b) kurator Jakub Cendrowski w sprawach 189/13 oraz 190/13 z powodu częstotliwości i długotrwałości nieusprawiedliwionych naruszeń harmonogramów.
(dowód: akta kontroli str. 86-93)

Na pozostałych 27 spraw:

- a) w 4 sprawach skazani do dnia prowadzenia badań nie naruszyli harmonogramu ani razu,
b) w pozostałych 23 sprawach naruszyli harmonogram od 1 do 42 razy – w tych przypadkach wszystkie naruszenia zostały wyjaśnione i usprawiedliwione.
(dowód: akta kontroli str. 86-93)

Kurator Beata Sałamaj w 5 sprawach (na 6 badanych) składała co najmniej raz w miesiącu sprawozdania o zachowaniu skazanego. W jednej sprawie od dnia rozpoczęcia odbywania kary w SDE do dnia zatrzymania skazanego do odbycia innej kary nie upłynął 1 miesiąc¹⁷.

Z pozostałych 26 spraw prowadzonych przez kuratora Jakuba Cendrowskiego i kurator Beatę Borecką w 21 sprawach stwierdzono co najmniej jeden miesiąc, w którym do sędziego penitencjarnego nie przekazano sprawozdania (oceny) o zachowaniu skazanego.

W sporządzonych sprawozdaniach (ocenach) kuratorzy zawierali oceny pod kątem kryteriów określonych w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 2.08.2010 r.
(dowód: akta kontroli str. 86-93, 126-131)

W żadnej z 30 badanych spraw kuratorzy zawodowi:

- nie zezwalali na usunięcie urządzenia rejestrującego lub nadajnika,
- nie składali wniosków o przedterminowe zwolnienie skazanego,
- nie stwierdzili nieprawidłowości w funkcjonowaniu upoważnionego podmiotu.

(dowód: akta kontroli str. 86-93)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W 21 sprawach (z 30 badanych) stwierdzono przypadki nieprzekazania sędziemu penitencjarnemu sprawozdania (oceny) z zachowania skazanego, z czego:

- a) kurator Jakub Cendrowski obowiązku tego nie zrealizował w 4 sprawach¹⁸,
b) kurator Beata Borecka obowiązku tego nie zrealizowała w 17 sprawach¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 89-93)

Wg postanowień art. 74 ust. 1 ustawy z 7.09.2007 r. o SDE w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz co najmniej raz w miesiącu zawiadamia sąd penitencjarny o zachowaniu skazanego, w szczególności o tym, czy wykonuje on nałożone obowiązki i przestrzega porządku prawnego.

W powyższej sprawie kurator Jakub Cendrowski wyjaśnił, że: *Niedopełnienie przywołanego przepisu wynikało z faktu, że okresowo przebywałem na urlopie ojcowskim i wypoczynkowym (marzec, maj, czerwiec 2013 r.). Sprawy dozoru elektronicznego przekazałem zastępującym mnie koleżankom celem kontroli postaw*

¹⁷ W sprawie 249/13 dozór w SDE rozpoczęto 17.06.2013 r. i zakończono 10.07.2013 r. – sprawa ujęta w wykazie spraw aktualnych na dzień 8.10.2013 r. z uwagi na brak oryginału postanowienia o uchyleniu zezwolenia na SDE.

¹⁸ w 1 sprawie w marcu i w maju 2013 roku, w 2 sprawach w maju 2013 roku, w 1 sprawie w czerwcu 2013 roku.

¹⁹ w 1 sprawie w styczniu, marcu, maju i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie w marcu, maju, czerwcu, lipcu i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie w marcu i lipcu 2013 roku, w 1 sprawie w marcu i sierpniu 2013 roku, w 1 sprawie w maju i czerwcu 2013 roku, w 1 sprawie w maju, czerwcu, lipcu i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie w maju, czerwcu i sierpniu 2013 roku, w 1 sprawie w maju, czerwcu i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie w czerwcu i lipcu 2013 roku, w 1 sprawie w czerwcu, lipcu i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie w czerwcu i wrześniu 2013 roku, w 3 sprawach w lipcu i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie w sierpniu 2013 roku, w 1 sprawie w sierpniu i wrześniu 2013 roku, w 1 sprawie we wrześniu 2013 roku.

dozorowanych. Jednocześnie z uwagi na natłok spraw i obowiązków zawodowych nie proszę o sporządzenie sprawozdań, wskazując, że sporządzą je po powrocie z urlopu. Tak też uczyniłem.

(dowód: akta kontroli str. 108-113)

Kierownik II Zespołu wyjaśnił, że: *W wymienionym okresie nie doszło do realizacji zadania przekazywania do sądziego penitencjarnego informacji o zachowaniu skazanego, ponieważ kurator nie wskazał kuratorom posiadającym dostęp do SDE konieczności sporządzania takiej opinii. Zazaczył jedynie, w ramach wzajemnej pomocy, potrzebę kontroli zachowania skazanego i podejmowania bezzwłocznych kroków w razie stwierdzenia naruszeń czy innych postaw sprzecznych z porządkiem prawnym.*

(dowód: akta kontroli str. 135-138)

W powyższej sprawie kurator Beata Borecka wyjaśniła m.in., że: *W sytuacji gdy prowadziłam nadzór nad wykonywaniem kary w SDE wspólnie z koleżanką obciążenie było dużo niższe i miałam możliwość wprowadzenia do systemu informacji o zachowaniu skazanego w każdym miesiącu, co odzwierciedla przeprowadzone badanie. Po przejęciu obowiązków za kurator Annę Jackowską i prowadzenie jednocześnie innych spraw nie miałam możliwości również technicznych – powolne działanie systemu, konieczność ponownego logowania się w systemie w sytuacji wprowadzenia zgody na czasowe oddalenie – na comiesięczne przesyłanie informacji i zachowaniu skazanego (...) Ponadto w okresach urlopowych kuratorowi zastępującemu zlecano prowadzenie nadzoru na naruszeniami harmonogramu i interwencji w zależności od potrzeby, natomiast nie zlecano dokonywania oceny okresowej. (...)*

(dowód: akta kontroli str. 115-123)

Kierownik III Zespołu wyjaśniła, że: *W przypadku pobytu kuratora zawodowego na urlopie wypoczynkowym ustalono z kuratorami prowadzącymi dozór elektroniczny wewnętrzną praktykę zakresu zastępstw w postaci nadzoru i reakcji na ewentualne naruszenia harmonogramu. W okresie urlopu kuratora zawodowego Beaty Boreckiej ani Kierownik Zespołu ani pozostali wyznaczeni kuratorzy zawodowi do tej pory nie widzieli konieczności rozszerzenia czynności zastępstwa o dokonywanie oceny zachowania skazanego i przekazywania oceny zachowania skazanego sądowi penitencjarnemu albowiem urlop kuratora zawodowego obejmował 14 dni. Po powrocie z urlopu kurator dalej osobiście do końca miesiąca sprawozdawczego prowadził nadzór nad przebiegiem dozoru i uwzględniając całokształt zachowania skazanego w okresie sprawozdawczym winien sprawozdanie takie złożyć.*

(dowód: akta kontroli str. 139-142).

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W 4 sprawach stwierdzono nieprawidłowości w zapisie czasu trwania naruszenia harmonogramu bądź urządzeń technicznych. I tak:

a) w sprawie 181/13 wg raportu w dniu 24 maja 2013 r. odnotowano ingerencję zewnętrzną która trwała przez 55 dni 1 godzinę 39 minut i 8 sekund – według informacji administratora z upoważnionego podmiotu dozoru zdarzenie z 24.05.2013 r. dotyczyło ingerencji/ manipulacji skazanego przy nadajniku PID, tego samego dnia została zrealizowana wizyta interwencyjna i stwierdzono chwilowe zakłócenie poprawności zamknięcia obwodu paska (rozproszenie światła spowodowane wodą), nie oznaczało to, że skazany od tego dnia nie był objęty monitorowaniem, zdarzenie to zostało poprawnie zakończone, ale trwało jako otwarte do dnia wymiany urządzenia monitorującego, tj. do 18.07.2013 r.;

b) w sprawie 88/13 wg raportu naruszenia harmonogramu trwały 3 dni 10 godzin 51 minut i 20 sekund (od 17 do 20 kwietnia 2013 r.) oraz 71 dni 16 godzin 16 minut i 35 sekund (od 22 kwietnia do 2 lipca 2013 r.) – według informacji operatora

zaawansowanego z upoważnionego podmiotu dozoru nieobecność z dnia 17 kwietnia 2013 r. z godz. 5:45 trwała do 14:23 tego samego dnia, a nie jak odnotował system 3 dni, natomiast nieobecność z dnia 22 kwietnia 2013 r. z godz. 6:12 trwała do 14:59 tego samego dnia, a nie jak odnotował system 71 dni; taka sytuacja mogła mieć miejsce, gdy upoważniona nieobecność skazanego w związku ze zgodą na czasowe oddalenie się zostanie wprowadzona po jego wyjściu z miejsca dozoru w czasie nadzoru zamiast przed jego wyjściem;

c) w sprawie 186/13 wg raportu naruszenia harmonogramu trwały 11 dni 12 godzin (od 3 do 15 sierpnia 2013 r.) oraz 5 dni 12 godzin (od 9 do 15 sierpnia 2013 r., tj. w tym samym okresie co poprzednie naruszenie) – według informacji operatora zaawansowanego z upoważnionego podmiotu dozoru nieobecność z dnia 3 sierpnia 2013 r. z godz. 6:12 trwała do 7:50 następnego dnia, a nie jak odnotował system 11 dni, natomiast nieobecność z dnia 9 sierpnia 2013 r. z godz. 6:13 trwała do 17:49 następnego dnia, a nie jak odnotował system 5 dni; taka sytuacja mogła mieć miejsce, gdy upoważniona nieobecność skazanego w związku ze zgodą na czasowe oddalenie się zostanie wprowadzona po jego wyjściu z miejsca dozoru w czasie nadzoru zamiast przed jego wyjściem;

d) w sprawie 214/13 wg raportu naruszenie harmonogramu trwało 10 godzin 53 minuty i 45 sekund (25 czerwca 2013 r.) – według informacji operatora zaawansowanego z upoważnionego podmiotu dozoru nieobecność z dnia 26 czerwca 2013 r. z godz. 6:06 trwała do 15:40 tego samego dnia, a nie jak odnotował system; taka sytuacja mogła mieć miejsce, gdy upoważniona nieobecność skazanego w związku ze zgodą na czasowe oddalenie się zostanie wprowadzona po jego wyjściu z miejsca dozoru w czasie nadzoru zamiast przed jego wyjściem.

(dowód: akta kontroli str. 86-96)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁰, wnosi o poinformowanie Prezesa Sądu Okręgowego w Szczecinie oraz Kuratora Okręgowego w Sądzie Okręgowym w Szczecinie o nieprawidłowościach stwierdzonych w toku niniejszej kontroli, dotyczących:

- przypadków nieskładania przez kuratorów zawodowych co najmniej raz w miesiącu zawiadomienia do sądu penitencjarnego o zachowaniu skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w SDE,
- przypadków niewywiązywania się z obowiązku niezwłocznego informowania skazanego o jego obowiązkach i uprawnieniach wynikających z odbywania kary w SDE po rozpoczęciu przez niego odbywania kary w tym systemie,
- przypadków nieterminowego sporządzania sprawozdań MS-S40 przez II Zespół Kuratorskiej Służby Sadowej ds. Dorosłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

²⁰ Dz.U. z 2012 r., poz.82

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia listopada 2013 r.

Kontroler
Adam Borowski
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor
Jarosław Staniszewski

.....
Podpis

.....
Podpis